

Wypowiedź argumentacyjna – karta pracy ze wskazówkami dla ucznia

Temat wypowiedzi argumentacyjnej:

Armia rzymska stała zarówno za potęgą, jak i upadkiem Imperium Rzymskiego. Zajmij stanowisko wobec podanej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekty polityczny, społeczny, gospodarczy i kulturowy.

Sporządź plan wypowiedzi argumentacyjnej.

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Krok 1.

Zdefiniuj pojęcia *Imperium Rzymskie* oraz *armia rzymska*.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

We wstępie należy zdefiniować pojęcia użyte w temacie, a więc wyjaśnić ich znaczenie.

W tym celu określ:

- co nazywamy Imperium Rzymskim,
- rolę armii rzymskiej w państwie.

Krok 2.

Określ ramy czasowe i terytorialne istnienia Imperium Rzymskiego.

.....
.....
.....
.....
.....

Określ:

- daty (może być z dokładnością do wieków / stuleci) wyznaczające początek oraz kres istnienia Imperium Romanum,
- zasięg terytorialny w szczytowym momencie rozwoju imperium.

Krok 3.

Opisz podstawowe zasady funkcjonowania armii rzymskiej.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Uwzględnij:

- zasady funkcjonowania armii w czasach republiki (m.in. sposób powoływania rekrutów),
- wielkie reformy armii rzymskiej (określ, kiedy i kto je przeprowadził oraz ich główne założenia),
- strukturę i uzbrojenie (indywidualne oraz maszyny bojowe),
- liczebność.

Co powinna zawierać praca ucznia? – szczegółowe wytyczne dla nauczyciela

Zadanie	Szczegółowe treści wypowiedzi argumentacyjnej
Krok 1.	<p>Uczeń wskazuje, jak rozumie temat, czyli omawia zagadnienie Imperium Rzymskiego, z uwzględnieniem definicji pojęć <i>Imperium Rzymskie</i> oraz <i>armia rzymska</i>.</p> <p>Imperium Rzymskie to państwo rozległe terytorialnie, potężne pod względem politycznym, gospodarczym oraz kulturowym. Powstało w wyniku podbojów realizowanych przez stale rozrastającą się armię rzymską, w szczytowym okresie liczącą nawet 500 tys. żołnierzy. Armia rzymska pomagała utrzymać integralność rozległego terytorialnie państwa, zamieszkanego przez różne ludy (grupy etniczne) podporządkowane jednej wspólnej władzy.</p>
Krok 2.	<p>Uczeń określa ramy czasowe i terytorialne Imperium Rzymskiego.</p> <p>Imperium Rzymskie powstało w wyniku podbojów, które najintensywniej prowadzono między IV w. p.n.e. a II w. n.e. Szczyt rozwoju terytorialnego imperium przypadł na czasy panowania cesarza Trajana na przełomie I i II w. n.e., kiedy obejmowało ono swym zasięgiem praktycznie całą Europę Zachodnią (łącznie z częścią obszaru Wysp Brytyjskich), Europę Południową aż do Renu i Dunaju, Bliski Wschód aż po Zatokę Perską oraz północną Afrykę. Było wówczas jednym z największych imperiów w historii świata.</p>
Krok 3.	<p>Uczeń nakreśla, jak funkcjonowała armia rzymska zarówno przed, jak i po powstaniu Imperium Rzymskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wraz z podbojami wzrastało zapotrzebowanie na liczniejszą, lepiej wyszkoloną i bardziej zaangażowaną armię, w związku z tym w II w. p.n.e. przeprowadzono reformę (Gajusz Mariusz) i zrezygnowano z armii obywatelskiej złożonej z posiadaczy ziemskich na rzecz armii zawodowej utrzymywanej przez państwo (16 lat służby, żołd, udział w podziale łupów, nadania ziemi na terenach podbitych po zakończeniu służby); od I w. n.e. do armii rzymskiej zaczęto przyjmować mieszkańców najbardziej zromanizowanych części imperium; – armia zawodowa dzieliła się na legiony, każdy z własnym symbolem; – każdy żołnierz był ekwipowany przez państwo, a jego uzbrojenie stanowiły: pancerz, hełm, tarcza, miecz oraz oszczep; – w szczytowym momencie rozwoju imperium rzymska armia liczyła ok. 500 tys. żołnierzy; – armia rzymska składała się z piechoty i jazdy, była wyposażona w różnego rodzaju maszyny oblężnicze, m.in. balisty, tarany, tunele, wieże oblężnicze, onagery.
Krok 4.	<p>Uczeń określa swoje stanowisko, używając np. sformułowań: „Zgadzam się z tezą, że armia rzymska stała zarówno za potęgą, jak i upadkiem Imperium Rzymskiego”, „Nie zgadzam się z tezą, że armia rzymska stała zarówno za potęgą, jak i upadkiem Imperium Rzymskiego. Uważam, że...”.</p> <p>Uczeń może również zająć niejednoznaczne stanowisko (ale – co ważne – w kroku 6. musi już konkretnie opowiedzieć się za tezą lub przeciw niej): „Uważam, że niezwykle trudno jest zająć jednoznaczne stanowisko wobec tezy, że armia rzymska stała zarówno za potęgą, jak i upadkiem Imperium Rzymskiego. Postaram się przywołać argumenty i sformułować opinię...”.</p>
Krok 5.	<p>Uczeń szczegółowo prezentuje swoje stanowisko za pomocą poprawnie merytorycznie dobranych argumentów oraz przykładów.</p> <p><u>Proponowane argumenty wraz z przykładami za tezą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dzięki licznej, zdyscyplinowanej i doskonale wyszkolonej armii Rzym był w stanie w okresie od IV w. p.n.e. do II w. n.e. dokonać podbojów i stworzyć wielkie pod względem terytorialnym imperium obejmujące całą Europę Zachodnią (łącznie z częścią obszaru Wysp Brytyjskich) i Południową aż do Renu i Dunaju, Bliski Wschód aż po Zatokę Perską oraz północną Afrykę (<u>aspekt polityczny</u>); – podbijane przez legiony tereny stanowiły źródło: ziemi (nastąpił szybki rozwój rolnictwa), surowców (rozwój rzemiosła), niewolników (byli podstawową siłą roboczą w wielkich majątkach)

ziemskich), dochodów z podatków, wymiany kulturowej i wzbogacenia kultury własnej (aspekty gospodarczy, społeczny i kulturowy);

– armia rzymska, stacjonująca w *castra Romana* (warownych obozach) w prowincjach, była gwarantem utrzymania tych terenów w państwie oraz utrzymania tam porządku; gdy np. pod wpływem najazdów germańskich na centrum cesarstwa wycofano legiony z Brytanii, tereny te stały się łatwym łupem dla barbarzyńców (aspekt polityczny);

– legioniści stacjonujący na terenach opanowanych przez Rzym czy weterani – żołnierze rzymscy, którzy po zakończeniu służby otrzymywali ziemię w prowincjach – byli propagatorami języka łacińskiego i obyczajów rzymskich; był to jeden z czynników wpływających na romanizację podbitych terenów, co miało zapewnić spójność imperium (aspekty kulturowy i polityczny);

– Rzym uznawał związki Rzymian stacjonujących w prowincjach z tamtejszymi kobietami za legalne, a ich dzieci otrzymywały obywatelstwo, co budowało silną więź żołnierzy rzymskich z miejscem stacjonowania, a zarazem przyczyniało się do ugruntowywania romanizacji prowincji (aspekty społeczny, polityczny i kulturowy);

– przy tworzonych przez legiony warownych obozach (*castra Romana*) powstawały osiedla rzemieślniczo-handlowe, które stopniowo przekształcały się w miasta, przyczyniając się do rozwoju gospodarczego imperium; w taki sposób powstały np. Kolonia (obecnie niemieckie miasto), Wiedeń (austriackie), Paryż i Reims (francuskie); nazwy niektórych brytyjskich miast świadczą o ich rzymskim pochodzeniu: Chester, Gloucester czy Manchester (aspekty gospodarczy i kulturowy);

– od I w. n.e., aby zwiększyć liczebność armii, do legionów zaczęto wciągać rekrutów pochodzących z najbardziej zromanizowanych prowincji (Galii, Norikum czy Afryki); szansa na szybkie otrzymanie rzymskiego obywatelstwa wiązała żołnierzy z państwem (aspekt społeczny);

– potrzeba sprawnego przemieszczania armii rzymskiej i jej taborów doprowadziła do utworzenia gęstej sieci utwardzonych dróg umożliwiających sprawne poruszanie się nie tylko taborów wojskowych, lecz także karawan handlowych, co pozytywnie wpłynęło na rozwój wymiany handlowej i gospodarki (aspekt gospodarczy).

Proponowane argumenty wraz z przykładami przeciwko tezie:

– zbyt wielki rozrost terytorialny imperium, wymagający stałego powiększania armii, aby utrzymać nienaruszalność granic państwa i stan posiadania, powodował, że cesarze pod koniec istnienia cesarstwa przyjmowali w szeregi legionów barbarzyńców, bitnych, ale niezromanizowanych, często nieutożsamiających się z państwem i jego interesem, a nastawionych na zdobycie łupów; doprowadziło to do osłabienia siły militarnej oraz trwałości imperium (aspekty polityczny i kulturowy);

– pod koniec funkcjonowania cesarstwa to żołnierze gwardii przybocznej cesarzy, złożonej z wojowników germańskich, decydowali o losach cesarzy, częste zamachy na władców przeprowadzane przez wojsko potęgowały chaos w chylącym się ku upadkowi cesarstwie, np. w 476 r. Odoaker – wódz germański służący w armii rzymskiej – obalił ostatniego cesarza Romulusa Augustulusa (aspekt polityczny);

– nie wola żołnierzy była czynnikiem decydującym o funkcjonowaniu państwa, lecz zależało ono od zarządzania i polityki prowadzonej przez organy władzy republikańskiej, a następnie cesarzy oraz wspierających ich urzędników, w tym zarządców prowincji – w granicach imperium leżały tereny o różnym poziomie rozwoju, sprawne zarządzanie przez urzędników wysyłanych z Rzymu pozwalało na przenoszenie w różne części imperium dobrych wzorców, co przyczyniało się do rozwoju gospodarczego (dobre funkcjonowanie samorządów miejskich, korporacji rzemieślniczych, sprawny handel) (aspekty polityczny, kulturowy i gospodarczy);

– to najwyższe władze Imperium Romanum (senat, a później cesarze) decydowały o kolejnych podbojach, czyli w rękach polityków leżały kwestie rozwoju terytorialnego imperium (aspekt polityczny);

	<p>– na kryzys w III w. złożyły się wydarzenia nie tylko militarne, lecz głównie polityczne, społeczne i gospodarcze; brak jasno określonych zasad sukcesji powodował problemy z następstwem tronu, brak pieniędzy prowadził do zjawiska psucia monety, które z kolei przyczyniało się do inflacji, a postępujący proces pauperyzacji ludności pociągał za sobą wzrost niezadowolenia społecznego i coraz większy kryzys gospodarczy – brak pieniędzy w skarbcu wymuszał na cesarzach podnoszenie podatków, ludności nie było stać na ich płacenie ze względu na niewielką wartość pieniądza i wynikające z tego małe zyski z handlu (<u>aspekty polityczny, gospodarczy i społeczny</u>);</p> <p>– coraz powszechniejsze zjawisko korupcji wśród urzędników doprowadziło do zatrzymania prób reformowania państwa, co pogłębiło kryzys w imperium (<u>aspekty polityczny i gospodarczy</u>).</p>
Krok 6.	<p>Uczeń podsumowuje swoją wypowiedź, dokonując selekcji argumentów na ważniejsze i mniej ważne, dostrzega zachodzące między nimi korelacje i wyraźnie wskazuje ciąg przyczynowo-skutkowy. Dodatkowo podsumowanie posłuży ostatecznemu opowiedzeniu się za tezą lub przeciw niej.</p>
Krok 7. Wypracowanie	<p>Uczeń tworzy wypowiedź z wykorzystaniem wiedzy historycznej w sposób funkcjonalny w odniesieniu do wskazanych w temacie aspektów – przytacza bogatą argumentację popartą poprawnie dobranymi przykładami.</p> <p>Praca powinna być merytorycznie poprawna (dotyczyć tematu), spójna (zawarte w niej informacje powinny być logicznie powiązane) oraz zawierać minimum 300 słów.</p>